

KONKURS PRZEDMIOTOWY

HISTORIA

POZIOM PODSTAWOWY • LICEUM I TECHNIKUM

SESJA JESIENNA 2026**Zakres obowiązujący przy konstrukcji arkuszy konkursowych****25**

pytań A-D

1

poprawna odpowiedź

60

minut

Zasady wspólne

- Zakres jest kumulatywny: w kolejnych klasach mogą pojawić się wiadomości i umiejętności z wcześniejszych lat nauki historii, a w klasie 1 także podstawowe kompetencje ze szkoły podstawowej.
- Zakres bieżący został ograniczony do materiału realnego do przeprowadzenia konkursu w dniach 30 listopada-6 grudnia 2026 r. Nie jest to pełny roczny program danej klasy.
- Zadania mogą wykorzystywać mapy, teksty źródłowe, ikonografię, tablice chronologiczne, proste dane statystyczne i krótkie opisy sytuacji historycznych.
- Sprawdzane mogą być: chronologia, przyczyny i skutki, porównywanie zjawisk, rozpoznawanie procesów, analiza źródła i wnioskowanie. Trudność nie może wynikać z materiału wyłączonego w granicy zakresu.

Podstawa i kontrola wewnętrzna

- W roku szkolnym 2026/2027 obowiązuje zredukowana w 2024 r. podstawa programowa historii dla liceum i technikum. Nowa podstawa Reforma26 wejdzie do klas I szkół ponadpodstawowych dopiero od września 2027 r.
- Aktualny ramowy plan przewiduje historię PP przez cały cykl: w LO 2-2-2-1 godz. tygodniowo, w technikum docelowo 2-2-1-1-1. Starsze roczniki technikum i klasa IV LO mogą pozostawać na planach przejściowych.
- Rozkłady materiału różnych wydawnictw nie są identyczne. Granice Synapsy oparto na podstawie programowej i bezpiecznym wspólnym mianowniku, a nie na jednym podręczniku.
- Olimpus dla szkół średnich traktowany jest wyłącznie jako benchmark rynkowy; jego konkurs historyczny obejmuje zakres rozszerzony, więc treści PR nie są automatycznie przenoszone do zakresu podstawowego Synapsy.

Zasada publikacyjna: arkusz konkursowy nie może wykraczać poza opublikowany zakres danej kategorii.

LO 1

LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE -
KLASA 1

Starożytność • bezpieczny zakres jesienny

1. Zakres kumulatywny

- kompetencje historyczne ze szkoły podstawowej: chronologia, praca z mapą, rozpoznawanie podstawowych rodzajów źródeł oraz wyjaśnianie prostych związków przyczynowo-skutkowych.

2. Historia jako nauka

- pojęcia: prehistoria, historia, historiografia i źródło historyczne;
- periodyzacja dziejów powszechnych i ojczystych; porządkowanie wydarzeń na osi czasu.

3. Starożytny Bliski Wschód

- uwarunkowania geograficzne rozwoju cywilizacji Mezopotamii i Egiptu;
- Sumerowie, Babilonia, Egipt i Persja - najważniejsze osiągnięcia kulturowe oraz podstawowe cechy organizacji państwowej;
- wierzenia ludów starożytnego Bliskiego Wschodu; starożytny Izrael i judaizm.

4. Starożytna Grecja

- Ateny i Sparta - organizacja społeczeństw i podstawowe formy ustrojowe;
- wojny grecko-perskie i podboje Aleksandra Macedońskiego - podstawowe konsekwencje polityczne i kulturowe;
- najważniejsze osiągnięcia Greków w filozofii, literaturze, sztuce i kulturze politycznej.

5. Starożytny Rzym

- przemiany ustrojowe i społeczne od republiki do cesarstwa, w tym problem niewolnictwa; Juliusz Cezar i Oktawian August;
- kierunki ekspansji Rzymu i pojęcie imperium;
- geneza chrześcijaństwa, zmiana sytuacji chrześcijan oraz znaczenie kulturowe chrześcijaństwa;
- osiągnięcia kultury rzymskiej oraz główne przyczyny upadku cesarstwa zachodniorzymskiego.

Granica zakresu

- bez cywilizacji starożytnych Chin i Indii jako nowego materiału licealnego - są one wymaganiem poziomu rozszerzonego;
- bez szczegółowej kolonizacji greckiej, oceny demokracji ateńskiej czasów Peryklesa i pojęcia paidei - wymagania PR;
- bez szczegółowej analizy rewolucji neolitycznej jako licealnego wymagania PR;
- bez Bizancjum, islamu, państwa Franków, feudalizmu, krucjat i Polski średniowiecznej jako bieżącego materiału jesiennego.

Uwaga: Archiwalny Olimpus H1L sięga do podobnej osi starożytnej, ale zawiera także treści rozszerzone; w Synapsie zostały one odfiltrowane.

LO 2**LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE -
KLASA 2**

Wielkie odkrycia, renesans, reformacja i Rzeczpospolita XVI w.

1. Zakres kumulatywny

- pełny materiał klasy 1 na poziomie podstawowym - od starożytności przez średniowiecze do schyłku XV w., zgodnie z materiałem zrealizowanym w poprzednim roku.

2. Wielkie odkrycia geograficzne

- przyczyny, najważniejsze wyprawy i ich kierunki; Krzysztof Kolumb, Vasco da Gama i Ferdynand Magellan w podstawowym ujęciu;
- skutki odkryć dla Europy i obszarów pozaeuropejskich: kolonizacja, przemiany gospodarcze, społeczne i kulturowe; podstawowe rozumienie wymiany kolumbijskiej.

3. Renesans i reformacja

- humanizm i główne prądy ideowe renesansu; najważniejsze osiągnięcia kultury i sztuki;
- religijne, polityczne, społeczne, gospodarcze i kulturowe uwarunkowania reformacji; główne nurty i postacie: luteranizm, kalwinizm, anglikanizm;
- sobór trydencki i podstawowe kierunki reformy Kościoła katolickiego; mapa wyznaniowa Europy XVI w.

4. Państwo polsko-litewskie w XVI w.

- położenie międzynarodowe i najważniejsze zmiany terytorialne za ostatnich Jagiellonów;
- podstawowe instytucje ustrojowe, demokracja szlachecka oraz folwarczno-pańszczyźniany model gospodarki;
- zróżnicowanie wyznaniowe i prawne podstawy tolerancji religijnej;
- unia lubelska: przyczyny, postanowienia i powstanie Rzeczypospolitej Obojga Narodów;
- pierwsze wolne elekcje, artykuły henrykowskie i pacta conventa; Stefan Batory - podstawowe działania;
- renesans w Polsce i najważniejsze osiągnięcia kultury.

Granica zakresu

- bez cywilizacji prekolumbijskich jako samodzielnego obowiązkowego bloku - w obecnej podstawie jest to wymaganie PR;
- bez szczegółowego porównywania doktryn reformacyjnych i wojen religijnych - wymagania rozszerzone;
- bez szczegółowego programu ruchu egzekucyjnego i szczegółowej charakterystyki polskich nurtów reformacji - PR;
- bez wojny trzydziestoletniej, absolutyzmu francuskiego, rewolucji angielskiej i pełnego dzieła XVII w. jako nowego materiału jesiennego;
- bez szczegółowego przebiegu wojen Rzeczypospolitej XVII w.

Uwaga: Archiwalny Olimp H2L obejmuje m.in. cywilizację prekolumbijską i bardziej szczegółową historię reformacji; tych elementów nie przeniesiono do PP, jeśli podstawa przypisuje je rozszerzeniu.

LO 3

LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE -
KLASA 3

Europa i ziemie polskie w pierwszej połowie XIX w.

1. Zakres kumulatywny

- pełny materiał klas 1-2 na poziomie podstawowym, łącznie z XVIII w., rewolucjami amerykańską i francuską, dziejami Rzeczypospolitej XVIII w. oraz epoką napoleońską.

2. Europa po kongresie wiedeńskim

- najważniejsze decyzje kongresu wiedeńskiego, także w odniesieniu do ziem polskich;
- rewolucja przemysłowa - przebieg oraz główne konsekwencje społeczno-gospodarcze;
- najważniejsze nurty ideowe i prądy kulturowe pierwszej połowy XIX w.: liberalizm, konserwatyzm, socjalizm i romantyzm - rozpoznawanie podstawowych cech;
- Wiosna Ludów - geneza i najważniejsze skutki;
- wojna krymska - podstawowe przyczyny i znaczenie dla układu sił w Europie.

3. Ziemie polskie w latach 1815-1848

- sytuacja polityczna, społeczno-gospodarcza i kulturowa Królestwa Polskiego, ziem zabranych oraz zaborów pruskiego i austriackiego;
- powstanie listopadowe: geneza, najważniejsze działania władz i wojsk, reakcja międzynarodowa oraz następstwa;
- rabacja galicyjska - okoliczności i podstawowe znaczenie;
- najważniejsze zjawiska kultury polskiej pierwszej połowy XIX w. w kontekście sytuacji politycznej.

Granica zakresu

- bez szczegółowego omawiania rewolucji lat 1820-1830 w Belgii, Grecji i innych państwach jako odrębnego obowiązkowego bloku - szczegółowe ruchy podważające system wiedeński należą do PR;
- bez doktryny Monroego - wymaganie rozszerzone;
- bez programów stronnictw Wielkiej Emigracji oraz szczegółowego powstania krakowskiego - wymagania PR;
- bez szczegółowego udziału Polaków w Wiośnie Ludów - PR;
- bez zjednoczenia Włoch i Niemiec, wojny secesyjnej, kolonializmu, powstania styczniowego i dziejów drugiej połowy XIX w. jako nowego materiału jesiennego.

Uwaga: Wcześniejszy roboczy arkusz Synapsy LO3 był szerszy. W tym zakresie PP usunięto elementy, które aktualna podstawa przypisuje wyłącznie poziomowi rozszerzonemu.

LO 4

LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE -
KLASA 4

II wojna światowa • bez materiału po 1945 r.

1. Zakres kumulatywny

- pełny materiał klas 1-3 na poziomie podstawowym, w tym druga połowa XIX w., I wojna światowa, odrodzenie Polski, II Rzeczpospolita, totalitaryzmy oraz droga do II wojny światowej.

2. Polska w 1939 r.

- położenie międzynarodowe Polski w przededniu wojny; cele Niemiec i ZSRS;
- agresja Niemiec 1 września i ZSRS 17 września; główne etapy kampanii polskiej, przykłady oporu i zbrodni agresorów;
- podział ziem polskich między okupantów; powstanie władz państwowych i sił zbrojnych na uchodźstwie; podstawowe przyczyny klęski kampanii.

3. II wojna światowa - główne etapy

- agresje i aneksje państw totalitarnych w latach 1939-1941;
- najważniejsze punkty zwrotne wojny w Europie i na świecie; przystąpienie ZSRS i Stanów Zjednoczonych do wojny;
- polityka okupacyjna Niemiec w Europie; podstawowe przyczyny klęski państw Osi;
- konferencje Wielkiej Trójki: Teheran, Jałta, Poczdam - podstawowe uwarunkowania i ustalenia.

4. Okupacja Polski i Zagłada

- realia życia pod okupacją niemiecką i sowiecką; wybrane zbrodnie, deportacje, obozy pracy, koncentracyjne i zagłady;
- niemiecka polityka eksterminacji Żydów: dyskryminacja, izolacja, getta i Zagłada; Auschwitz-Birkenau jako podstawowy przykład;
- powstanie w getcie warszawskim oraz podstawowe przykłady postaw wobec Holokaustu, w tym pomoc udzielana prześladowanym;
- różne postawy społeczeństwa polskiego wobec okupantów - na podstawowym poziomie.

Granica zakresu

- bez szczegółowej struktury Polskiego Państwa Podziemnego i Armii Krajowej jako obowiązkowego nowego bloku jesiennego;
- bez szczegółowej akcji „Burza”, powstania warszawskiego i pełnego przeglądu polskich sił zbrojnych na wszystkich frontach;
- bez szczegółowego przebiegu konfliktu polsko-ukraińskiego jako osobnego bloku konkursowego;
- bez historii po 1945 r.: początku zimnej wojny, sowietyzacji Polski, stalinizmu i dalszych dziejów PRL.

Uwaga: Granica jest wspólnym mianownikiem różnych układów podręcznikowych: część serii rozpoczyna klasę 4 od II wojny światowej, a część ma II wojnę zakończoną wcześniej i zaczyna od okresu powojennego. Dlatego materiał wojenny jest bezpieczny, a treści po 1945 r. zostały wyłączone.

T 1**TECHNIKUM - KLASA 1**

Starożytność • bezpieczny zakres jesienny

1. Zakres kumulatywny

- kompetencje historyczne ze szkoły podstawowej: chronologia, mapa, podstawowe źródła oraz związki przyczynowo-skutkowe.

2. Historia jako nauka

- prehistoria, historia, historiografia, źródło historyczne; podstawowa periodyzacja.

3. Bliski Wschód

- Mezopotamia, Egipt, Persja i starożytny Izrael - uwarunkowania geograficzne, najważniejsze osiągnięcia, wierzenia i judaizm.

4. Grecja

- Ateny i Sparta; podstawowe formy ustrojowe;
- wojny grecko-perskie i Aleksander Macedoński - podstawowe konsekwencje;
- najważniejsze osiągnięcia kultury greckiej.

5. Rzym

- republika i cesarstwo, przemiany społeczne, niewolnictwo, Cezar i August;
- ekspansja i imperium; chrześcijaństwo; kultura; główne przyczyny upadku cesarstwa zachodniorzymskiego.

Granica zakresu

- bez Chin i Indii jako licealnego wymagania PP;
- bez szczegółowej kolonizacji greckiej, paidei i oceny demokracji Peryklesa - PR;
- bez Bizancjum i islamu jako obowiązkowego jesiennego materiału T1;
- bez państwa Franków, feudalizmu, krucjat i dziejów Polski średniowiecznej jako nowego materiału.

Uwaga: Rozkład technikum GWO przewiduje 2 godziny historii tygodniowo w T1 i prowadzi od starożytności dalej. Zatrzymanie na Rzymie pozostawia wyraźny bufor dla szkół pracujących wolniej.

T 2**TECHNIKUM - KLASA 2**

Polska Piastów i Jagiellonów • średniowiecze

1. Zakres kumulatywny

- pełny materiał T1 na poziomie podstawowym, w tym starożytność oraz zrealizowane do końca klasy 1 podstawy historii średniowiecznej Europy: Bizancjum, islam, państwo Franków, feudalizm i krucjaty.

2. Polska wczesnopiastowska

- powstanie państwa polskiego i chrystianizacja; Mieszko I i Bolesław Chrobry;
- znaczenie organizacji kościelnej; podstawowe zmiany terytorialne państwa Piastów w X-XII w.;
- kryzys i odbudowa monarchii piastowskiej.

3. Rozbicie dzielnicowe

- przyczyny i następstwa rozbicia dzielnicowego;
- przemiany społeczno-gospodarcze XIII w. i skutki kolonizacji na prawie niemieckim - na poziomie podstawowym;
- proces przezwyciężania rozbicia politycznego ziem polskich.

4. Polska XIV-XV w.

- zjednoczenie państwa przez Władysława Łokietka i panowanie Kazimierza Wielkiego;
- rozwój monarchii stanowej i przywilejów szlacheckich;
- związki Polski z Węgrami i Litwą; unie polsko-litewskie;
- stosunki z zakonem krzyżackim, w tym Grunwald i wojna trzynastoletnia - podstawowe znaczenie;
- najważniejsze osiągnięcia kultury polskiego średniowiecza.

Granica zakresu

- bez szczegółowych walk o tron senioralny, szczegółowej analizy zagrożeń zewnętrznych i technicznych zasad lokacji na prawie niemieckim - elementy PR;
- bez szczegółowej oceny polityki dynastycznej Jagiellonów jako wymagania rozszerzonego;
- bez wielkich odkryć geograficznych, renesansu i reformacji jako obowiązкового nowego materiału jesiennego T2.

Uwaga: Aktualny rozkład GWO dla T2 rozpoczyna właśnie od Polski Piastów i prowadzi przez późne średniowiecze oraz Jagiellonów, co daje bezpieczny wspólny rdzeń do końca listopada.

T 3**TECHNIKUM - KLASA 3**

Europa i Rzeczpospolita w XVII w.

1. Zakres kumulatywny

- pełny materiał T1-T2 na poziomie podstawowym, w tym średniowiecze oraz materiał nowożytny zrealizowany w poprzednim roku: odkrycia, renesans, reformacja i Rzeczpospolita XVI w.

2. Europa XVII w.

- wojna trzydziestoletnia - znaczenie dla Europy;
- absolutyzm we Francji i rozwój monarchii parlamentarnej w Anglii - podstawowe porównanie ustrojów;
- najważniejsze przemiany kultury europejskiej epoki baroku.

3. Rzeczpospolita XVII w.

- główne konflikty wewnętrzne i zewnętrzne Rzeczypospolitej oraz ich najważniejsze skutki;
- wojny ze Szwecją, Rosją i Turcją oraz powstanie Chmielnickiego - przyczyny, ogólny przebieg i zmiany granic na poziomie PP;
- znaczenie bitwy pod Wiedniem 1683 r.;
- oligarchizacja życia politycznego, liberum veto, rokosze i wpływy obce; przyczyny kryzysu wewnętrznego i gospodarczego;
- podstawowe osiągnięcia kultury baroku w Rzeczypospolitej.

Granica zakresu

- bez szczegółowego przebiegu poszczególnych kampanii wojennych i obowiązkowego rozpoznawania szerokiego zestawu dowódców - PR;
- bez sarmatyzmu jako rozbudowanej analizy ideologiczno-kulturowej i projektów wzmocnienia władzy królewskiej - PR;
- bez oświecenia, rewolucji przemysłowej XVIII w., rewolucji amerykańskiej i francuskiej jako nowego materiału jesiennego T3;
- bez dziejów Rzeczypospolitej XVIII w. jako bieżącego bloku.

Uwaga: Aktualny rozkład GWO dla T3 rozpoczyna rok od XVII w.; dopiero później przechodzi do oświecenia i rewolucji XVIII w. Granica została ustawiona dokładnie przed tym przejściem.

T 4**TECHNIKUM - KLASA 4**

Ziemie polskie w drugiej połowie XIX i na początku XX w.

1. Zakres kumulatywny

- pełny materiał T1-T3 na poziomie podstawowym, w tym XVIII w., epoka napoleońska, kongres wiedeński, pierwsza połowa XIX w. i powstanie listopadowe.

2. Powstanie styczniowe

- geneza i najważniejsze następstwa powstania;
- podstawowa charakterystyka działań władz powstańczych, walk i reakcji międzynarodowej;
- polskie państwo podziemne w okresie powstania oraz problem uwłaszczenia chłopów.

3. Ziemie polskie po 1863 r.

- rusyfikacja, germanizacja i autonomia galicyjska; porównywanie polityki zaborców;
- postawy społeczeństwa polskiego wobec polityki zaborców;
- przemiany gospodarcze i społeczne w trzech zaborach oraz proces formowania nowoczesnej świadomości narodowej.

4. Ruchy polityczne, rewolucja 1905 r. i kultura

- geneza nowoczesnych ruchów politycznych: socjalistycznego, ludowego i narodowego; rozpoznawanie podstawowych przedstawicieli;
- rewolucja 1905-1907 w Królestwie Polskim - geneza, charakter i skutki;
- najważniejsze osiągnięcia kultury i nauki na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX i na początku XX w.

Granica zakresu

- bez szczegółowej działalności Polaków na zesłaniu i szczegółowego porównywania programów ruchów politycznych - PR;
- bez szczegółowego porównania rewolucji 1905 r. w Rosji i Królestwie Polskim - PR;
- bez I wojny światowej jako obowiązkowego nowego materiału jesiennego T4;
- bez traktatu wersalskiego, II Rzeczypospolitej, totalitaryzmów i II wojny światowej jako materiału bieżącego.

Uwaga: Aktualny rozkład T4 GWO rozpoczyna od powstania styczniowego i całego bloku ziem polskich po 1863 r.; dopiero później przechodzi do I wojny światowej.

T 5**TECHNIKUM - KLASA 5**

Świat po 1945 r. • początek zimnej wojny

1. Zakres kumulatywny

- pełny materiał T1-T4 na poziomie podstawowym, w tym I i II wojna światowa, II Rzeczpospolita, totalitaryzmy, okupacja, Zagłada oraz zakończenie wojny.

2. Skutki II wojny światowej i nowy układ sił

- polityczne, społeczne, gospodarcze i kulturowe skutki II wojny światowej;
- powstanie powojennego ładu międzynarodowego oraz podstawowe znaczenie ONZ;
- podział Europy i świata na dwa rywalizujące bloki.

3. Początek zimnej wojny

- geneza zimnej wojny i podstawowe cechy rywalizacji Wschód-Zachód;
- problem niemiecki i Berlin oraz wojna koreańska jako najważniejsze punkty zapalne pierwszej fazy zimnej wojny;
- geneza NATO i Układu Warszawskiego.

4. Sowietyzacja Europy Środkowo-Wschodniej

- podstawowy mechanizm przejmowania władzy przez komunistów i podporządkowania państw ZSRS;
- przykłady oporu wobec komunizmu w pierwszych dekadach powojennych - na poziomie podstawowym.

Granica zakresu

- bez systematycznego działu dekolonizacji Azji i Afryki jako obowiązkowego nowego materiału jesienno;
- bez wojny w Wietnamie, kryzysu kubańskiego, wojny w Afganistanie i pełnego przeglądu konfliktów zimnowojennych;
- bez szczegółowej historii konfliktu arabsko-izraelskiego i pełnego procesu integracji europejskiej;
- bez powojennej historii Polski i PRL jako nowego bloku jesienno T5;
- bez wydarzeń 1989-1991, transformacji ustrojowej, rozszerzania UE i historii XXI w.

Uwaga: Aktualny rozkład T5 GWO rozpoczyna od skutków wojny, genezy zimnej wojny, podziału Europy i sowietyzacji; kolejne bloki dotyczą dopiero dekolonizacji, dalszych konfliktów i integracji.

Podstawa opracowania: rozporządzenie Ministra Edukacji z 28 czerwca 2024 r. (Dz.U. 2024 poz. 1019) - obowiązująca podstawa programowa historii; rozporządzenie z 20 maja 2024 r. (Dz.U. 2024 poz. 781) - ramowe plany nauczania i przepisy przejściowe; aktualne rozkłady materiału GWO oraz porównawczo układy głównych serii podręcznikowych. Arkusze Olimpusa wykorzystano tylko jako benchmark rynkowy.